

HÁSKÓLI ÍSLANDS

Stofnun rannsóknasetra Háskóla Íslands

ÁRSSKÝRSLA 2016

Útgefandi: Stofnun rannsóknasetra Háskóla Íslands

Umsjón: Birna Gunnarsdóttir

Prófarkalestur: Pétur Ástvaldsson

Útlit og umbrot: Helgi Hilmarsson

Ljósmyndarar: Björn Gíslason, Ellen Magnúsdóttir, Guðbjörg Ásta Ólafsdóttir, Halldór

Pálmar Halldórsson, Hermann Dreki Guls, Jens Koblitz, Jón Jónsson, Jón Einar Jónsson,

Kristinn Ingvarsson, Lilja Berglind Rögnvaldsdóttir, Marianne H. Rasmussen, Ragnar

Edvardsson, Tómas Grétar Gunnarsson, Unnur Birna Karlsdóttir og Þorvarður Árnason

Prentun: Háskólaprent

Efnisyfirlit

Stofnun rannsóknasetra Háskóla Íslands	4
Rannsóknasetur Háskóla Íslands á Snæfellsnesi	6
Rannsóknasetur Háskóla Íslands á Vestfjörðum	8
Rannsóknasetur Háskóla Íslands á Ströndum – Þjóðfræðistofa	10
Rannsóknasetur Háskóla Íslands á Norðurlandi vestra	11
Rannsóknasetur Háskóla Íslands á Húsavík	12
Starfsemi Stofnunar rannsóknasetra Háskóla Íslands á Austurlandi	14
Rannsóknasetur Háskóla Íslands á Hornafirði	14
Rannsóknasetur Háskóla Íslands á Suðurlandi	16
Rannsóknasetur Háskóla Íslands á Suðurnesjum	18

Stofnun rannsóknasetra Háskóla Íslands

Á árinu 2016 voru starfrækt rannsóknasetur á Hornafirði, Suðurlandi, Suðurnesjum, Snæfellsnesi, Vestfjörðum, Ströndum, Norðurlandi vestra og Norðausturlandi á vegum Stofnunar rannsóknasetra Háskóla Íslands. Á Austurlandi var rekin starfsstöð stofnunarinnar í kringum rannsóknaverkefnið „Maður og náttúra“. Sem fyrr er markmið Stofnunar rannsóknasetra Háskóla Íslands m.a. að stuðla að rannsóknum, menntun og leiðbeiningu framhaldsnema víða um land og vera vettvangur samstarfsverkefna háskólans við nærumhverfi og nærsamfélög setranna. Með þeim hætti leggja rannsóknasetrin af mörkum við að efla tengsl Háskóla Íslands við atvinnu- og þjóðlíf.

Rannsóknaviðfangsefni rannsóknasetranna eru afar fjölbreytt en á meðal þeirra eru lífríki hafsins, umhverfi og landnýting, hvalir, fiskar og fuglar, ferðamál, bókmenntir, sagnfræði, fornleifafræði og nú síðast þjóðfræði. Óhætt er að segja að rannsóknastarfið hafi gengið vel og fékk t.a.m. Ragnar Edvardsson, sérfræðingur við Rannsóknasetur HÍ úthlutað verkefnastyrk úr Rannsóknasjóði Vísinda- og tækniráðs til þriggja ára til rannsóknaverkefnisins *“Allen die willen naa Island gaan”, Verslun og hvalveiðar Hollendinga á Íslandi á 17. og 18. öld*. Þá fékk rannsóknahópur, sem Marianne Rasmussen, forstöðumaður Rannsóknaseturs HÍ á Húsavík, er hluti af, norrænan öndvegisstyrk (NordForsk) fyrir rannsóknaverkefnið ARCPATH (Arctic Climate Predictions: Pathways to Resilient, Sustainable Societies). Fleiri innlendir sem erlendir styrkir fengust til rannsóknaverkefna og er alþjóðlegt samstarf rannsóknasetranna að aukast, ekki síður en hið innlenda.

Akademískir starfsmenn setranna koma flestir að kennslu, fyrst og fremst með leiðbeiningu framhaldsnema. Þá eru haldin sérhæfð vettvangsnámskeið á meistarastigi við þrjú rannsóknasetranna. Samningaviðræður við deildir um nánara samstarf rannsóknasetranna og deildanna héldu áfram og er stefnt að því að ljúka þeim 2017. Eins og fyrri ár unnu allmargir nemendur að lokaverkefnum sínum við rannsóknasetrin. Á árinu lauk Þórður Örn Kristjánsson doktorsprófi frá Líf- og umhverfisvísindadeild Háskóla Íslands. Doktorsritgerðin bar heitið: Varpvistfræði æðarfugls við Breiðafjörð. Þórður Örn vann rannsókn sína að miklu leyti við Rannsókn-

setur Háskóla Íslands á Snæfellsnesi og var aðalleiðbeinandi hans Jón Einar Jónsson, forstöðumaður setursins. Þórður Örn er fyrsti heyrnarlausli Íslendingurinn til að útskrifast með doktorspróf. Sean B. Lawing varði doktorsritgerð sína, *Disfigurement Plots in Old Icelandic Law and Literature*, á árinu en í doktorsnefnd hans sat Lára Magnúsdóttir, forstöðumaður Rannsóknaseturs Háskóla Íslands á Norðurlandi vestra.

Þrjátíu og sex starfsmenn voru hjá Stofnun rannsóknasetra HÍ árið 2016, 17 starfandi allt árið og þar af 13 í fullu starfi. Alls voru ársverk hjá Stofnun rannsóknasetra tæplega 21 samanborið við 19 árið áður. Tveir voru ráðnir hjá rannsóknasetrum í átaki Vinnuálastofnunar um sumarstörf fyrir námsmenn, tvo mánuði hvor. Að venju nýtti fjöldi meistara- og doktorsnema aðstöðu á setrunum. Þá fengu erlendir fræðimenn aðstöðu við sum setranna til skemmri tíma.

Af starfsmannamálum má nefna að á árinu var ráðið í starf verkefnisstjóra við nýstofnað Rannsóknasetur Háskóla Íslands á Ströndum – Þjóðfræðistofu, og tók Jón Jónsson þjóðfræðingur við starfinu 1. september. Jón Einar Jónsson, forstöðumaður Rannsóknaseturs HÍ á Snæfellsnesi, fékk framgang í starf vísindamanns. Starfsmannasamtöl áttu sér stað á tímabilinu frá júní og fram í október og veita þau forstöðumanni ávallt mikilvægar upplýsingar. Áhyggjur vekja niðurstöður starfsumhverfiskönnunar Háskóla Íslands sem gefa til kynna mikið álag og þó nokkra streitu meðal akademíks starfsfólks háskólans og þar með talið rannsóknasetranna. Starfsmannasamtölin leiða hið sama í ljós. Mikilvægt er að grípa til aðgerða svo ekki verði alvarlegar afleiðingar af þessari stöðu.

Eins og fyrr var nefnt var nýtt rannsóknasetur sett á fót á árinu með samningi við mennta- og menningarmálaráðuneyti, Rannsóknasetur Háskóla Íslands á Ströndum – Þjóðfræðistofa. Rannsóknir í þjóðfræði verða þar í öndvegi og sérstök áhersla á miðlun og hagnýtingu þjóðfræðilegrar þekkingar. Aðsetur rannsóknasetursins er í Þróunarsetrinu á Hólumvík. Þá var einnig unnið að nýrri starfsstöð Rannsóknaseturs Háskóla Íslands á Suðurlandi, á Laugarvatni, en vonast er til að starfsemi hefjist þar í vor.

Forstöðumaður Stofnunar rannsóknasetra Háskóla Íslands árið

2016 var Sæunn Stefánsdóttir, Jörundur Svavarsson, prófessor við Líf- og umhverfisvísindadeild HÍ, var formaður ráðgefandi nefndar Stofnunar rannsóknasetra HÍ og með honum í nefndinni unni Anna Dóra Sæþórsdóttir, prófessor við Líf- og umhverfisvísindadeild HÍ, Guðbjörg Ásta Ólafsdóttir, forstöðumaður Rannsóknaseturs HÍ á Vestfjörðum, Guðrún Á. Jónsdóttir, fulltrúi háskólanáms og rannsóknna við Austurbrú, og Sigurður Sigursveinsson, framkvæmdastjóri Háskólafélags Suðurlands. Birna Gunnarsdóttir, verkefnisstjóri hjá Vísinda- og nýsköpunarsviði Háskóla Íslands, annaðist stjórn-sýslustörf og fjármálaumsjón fyrir stofnunina. Fundaði ráðgefandi nefndin fimm sinnum á árinu.

Í tilefni af 10 ára afmæli Rannsóknaseturs Háskóla Íslands á Snæfellsnesi var ársfundur Stofnunar rannsóknasetra haldinn í Stykkishólmi 15. apríl 2016. Jón Atli Benediktsson, rektor Háskóla Íslands, og Sturla Böðvarsson, bæjarstjóri Stykkishólms, fluttu ávörp og vísindamenn og framhaldsnemar héldu erindi. Um 70 manns sátu ársfundinn sem haldinn var á Hótel Stykkishólmi en nánar má lesa um ársfundinn á síðu Stofnunar rannsóknasetra Háskóla Íslands, www.rannsoknasetur.hi.is. Þar eru einnig krækjur á vefsíður rannsóknasetrana.

Fjármögnun gegnir veigamiklu hlutverki við eflingu rannsókna og nýsköpunar hjá rannsóknasetrum Stofnunar rannsóknasetra Háskóla Íslands. Sértekjur hafa lengi verið verulegur hluti af heildartekjum stofnunarinnar og var það einnig svo 2016. Þá hafa aukin framlög sveitarfélaga til starfsemi einstaka rannsóknasetra skipt miklu máli. Stuðningur sem þessi er starfsemi rannsóknasetrana afar mikilvægur. Vöxtur hefur verið í starfseminni á síðastliðnum misserum en mikilvægt er að treysta enn rekstur rannsóknasetrana og gera þeim kleift að ná markmiðum sínum um að á hverju setri verði tveir fastir starfsmenn.

Á árinu tókst að kaupa nýjan rannsóknabát fyrir Rannsóknasetur HÍ á Suðurnesjum í stað Sæmundar fróða RE sem sökk í lok árs 2015. Fengust bætur að hluta fyrir bátinn sem sökk. Aukafjárveiting sem mennta- og menningarmálaráðuneytið veitti Stofnun rannsóknasetrana annað árið í röð skipti miklu fyrir uppbyggingu innviða með þessum bátakaupum, sem og kaupum á plastbát fyrir Rannsóknasetur HÍ á Snæfellsnesi. Þá gerði hún kleift að fjölga starfsfólki, bæði með ótímabundnum og tímabundnum störfum. Samningur Stofnunar rannsóknasetra Háskóla Íslands við ráðuneytið hefur reynst starfsemi rannsóknasetrana heilladrjúgur. Rann samningurinn út í lok árs 2016 og endurnýjun hans fyrir höndum. Vonandi mun áframhaldandi samningur gera rannsóknasetrunum kleift að stíga næstu skref í þróun þeirra um leið og renna styrkari stoðum undir starfsemina. En eins og sést af meðfylgjandi töflu hafa framlög hins opinbera í gegnum fyrrnefndan samning ekki haldið í við launaþróun.

	2013	2014	2015	2016	2017
Frá ráðuneyti skv. samningi	37.900.000	39.309.000	39.931.000	41.475.000	42.768.000
Laun forstöðumanna/forsvarsmanna	56.984.116	67.691.285	74.988.279	83.793.076	91.639.321
Greiðsla sem hlutfall af launum forstöðumanna	66,5%	58,1%	53,2%	49,5%	46,7%
66,5% af launum forstöðumanna	37.900.000	45.021.313	49.874.526	55.730.576	60.949.095
Fjárveiting Háskóla Íslands	50.000.000	59.528.289	73.934.997	82.088.004	84.551.000

Ef einungis er litið til framlaga ráðuneytisins sem hlutfalls af launum forstöðumanna hefur hlutfallið farið úr því að nema 66,5% af launum forstöðumanna í 49,5% á samningstímanum (2013-2016).

Útlitið fyrir árið 2017 er enn dekkra. Á samningstímanum hefur framlag ráðuneytisins hækkað um tæp 9,5% en launakostnaður vegna forstöðumanna um tæplega 61%. Bregðast verður við þessari þróun.

Starfsemi rannsóknasetrana hefur styrks á undanförunum árum og sannað gildi sitt við eflingu rannsókna, háskóla- og atvinnustarfsemi víða um land og aukið tengsl skólans við sveitarfélög, stofnanir, fyrirtæki, félagasamtök og einstaklinga. Rannsóknasetur Háskóla Íslands eru mikilvægur hlekkur í þeirri keðju þekkingar- og verðmætasköpunar sem Háskóli Íslands vill stuðla að, ekki síst nú á tímum mikilla breytinga í byggða- og atvinnumálum.

Sæunn Stefánsdóttir

Forstöðumaður Stofnunar rannsóknasetra Háskóla Íslands

Mars 2017

Rannsóknasetur HÍ á Snæfellsnesi

Við Rannsóknasetur HÍ á Snæfellsnesi voru tveir starfsmenn í fullu starfi allt árið, dr. Jón Einar Jónsson forstöðumaður og Árni Ásgeirsson náttúrufræðingur. Jón Einar fékk framgang í stöðu vísindamanns 1. júlí. Ellen Magnúsdóttir líffræðingur kom í þriggja vikna vinnu í maí og júní. Þá vann meistaraneini frá Agro Paris Tech háskólanum í Frakklandi, Gilles Chen, sumarlangt við setrið að meistararitgerð um þekkingarheim æðarbænda. Gilles tók viðtöl við 20 æðarbændur um allt land og varði ritgerð sína í París í september. Leiðbeinendur voru dr. Douglas Nakashima og Jón Einar Jónsson.

Tveir framhaldsnemar útskrifuðust á árinu. Aldís Erna Pálsdóttir varði meistaraverkefni sitt um afrán á æðarkolluhreiður í janúar. Aldís kynnti verkefnið á ráðstefnu í Finnlandi í febrúar og með veggspjaldi á Vistís í Reykjavík í mars. Aldís er nú doktorsnemi við rannsóknasetrið á Suðurlandi. Þórður Örn Kristjánsson lauk við doktorsritgerð sína um varpvistfræði æðarfugls og varði hana 2. september. Andmælendur við doktorsvörn Þórðar voru dr. Sveinn Are Hanssen frá Norsk Polarinstittutt og dr. Jonathan Green frá Háskólanum í Liverpool.

Rannsóknasetrið á Snæfellsnesi fagnaði 10 ára afmæli á árinu, fyrst með afmælisfyrirlestri í Ráðhúsinu 6. apríl og svo í tengslum við ársfund Stofnana rannsóknasetra Háskóla Íslands. Rúmlega 70 manns sóttu ársfundinn sem haldinn var á Fosshótelu Stykkishólmi 15. apríl. Daginn áður héldu forstöðumenn rannsóknasetrana vinnufund. Ársfundinum lauk svo með móttöku í Æðarsetri Íslands.

Æðarkollur voru merktar þriðja sumarið í röð. Nýmerktar voru 204 æðarkollur, auk þess sem 83 voru endurheimtar með merki

frá fyrri árum. Farið var í sömu sjö eyjar og heimsóttar voru 2015. Gott tíðarfar auðveldaði merkingar og nú hafa 418 æðarkollur verið merktar við Stykkishólmi frá 2014. Vartími æðarkollna hófst á nokkuð eðlilegum tíma eða upp úr 20. maí og lauk merkingum um miðjan júní. Varpárangur var nokkru lakari en 2014-2015 en var þó 50-70% í Landey, Hjallsey og Stakksey.

Rannsóknasetrið hefur frá 2014 verið í samstarfi við norska SEATRACK-verkefnið um að merkja æðarkollur í Landey, Hjallsey og Stakksey. Í ár voru settir út 46 nýir hnattstöður á æðarkollur og 34 slíkir endurheimtust frá fyrri árum. Jón Einar sótti vinnufund SEATRACK í Tromsø í nóvember.

Æðarungur voru taldir við Breiðafjörð í 10. sinn og var fjöldi þeirra í meðallagi eða 0,6 ungar á kollu. Rituvarp gekk mun skár en í mörg undanfarin ár og sáust nú 2-3 ungar í flestum hreiðrum. Rituhreiður á suðursvæði Breiðafjarðar eru mun færri en þau voru fyrir 20 árum en fjöldi þeirra er nokkuð stöðugur frá árinu 2006. Flest ritubjörgin litu mun betur út í ár en mörg ár þar á undan og sömuleiðis var varp lunda og kríu líflegra en oft áður.

Ritunalingin er samstarfsverkefni með Náttúrustofu Vesturlands. Stofnanirnar fóru einnig í Kolgrafafjörð 22. júlí til botnsýnatöku fjórða árið í röð og þá voru vatnafuglar á Snæfellsnesi taldir sjötta árið í röð.

Þrjár greinar komu út í alþjóðlegum vistfræðitímaritum, ein um sníkjudýr í æðarhreiðrum, önnur um komu æðarkollna í varp á Rifi og hin þriðja um fæðunám snjógæsa á fyrsta ári. Á ársfundi Æðar-ræktarfélag Íslands 12. nóvember hélt Jón Einar Jónsson erindi um mikilvægi klóþangs fyrir ungauppeldi æðarfugls. Sjálfboðaliðar SEEDS heimsóttu Rannsóknasetrið 20. júní og fengu að kynna starfsemi. Loks hlaut Jón Einar akademískan framgang þann 1. júlí í starf vísindamanns.

Greinar

Jón Einar Jónsson & Alan D. Afton. 2016. Do foraging methods in winter affect morphology during growth in juvenile snow geese? *Ecology and Evolution* 6: 7656-7670. DOI: 10.1002/ece3.2481

Jón Einar Jónsson, Smári J. Lúðvíksson & Michael D. Kaller. 2016. The early birds and the rest: do first nesters represent the entire colony? *Polar Biology*, birt á netinu 2. júní 2016. DOI 10.1007/s00300-016-1969-z

Þórður Örn Kristjánsson, Jón Einar Jónsson & Jörundur Svavarsson. 2016. Variation in nest composition and abundances of ectoparasites between nests in colonially breeding Common eiders (*Somateria mollissima*). *Bird Study*, birt á netinu 12. maí 2016. <http://dx.doi.org/10.1080/00063657.2016.1182965>

Fyrirlestrar

Jón Einar Jónsson. 2016. Æðarrannsóknir í 10 ár. Tíu ára afmælisfyrirlestur Rannsóknaseturs Háskóla Íslands á Snæfellsnesi, Ráðhúsi Stykkishólms, 7. apríl.

Jón Einar Jónsson. 2016. Æðarrannsóknir í 10 ár. Ársfundur stofnunar Rannsóknasetra Háskóla Íslands, Hótel Stykkishólmi, 15. apríl.

Jón Einar Jónsson. 2016. Eider research at Snæfellsnes. Fyrirlestur fyrir sjálfboðaliða SEEDS frá Litháen. Rannsóknasetur Háskóla Íslands á Snæfellsnesi, 20. júní.

Jón Einar Jónsson. 2016. Lífríki netalaga. Ársfundur Æðarræktarfélag Íslands, Hótel Sögu, 12. nóvember.

Veggspjöld

Aldis Erna Pálsdóttir, Jón Einar Jónsson, Röbert A. Stefánsson & Árni Ásgeirsson 2016. Factors affecting nest predation in common eider. Vistís, ráðstefna Vistfræðifélags Íslands, Reykjavík, 4. mars.

Aldis Erna Pálsdóttir, Jón Einar Jónsson, Röbert A. Stefánsson & Árni Ásgeirsson 2016. Factors affecting nest predation in common eider. Nordic OIKOS Convention. Turku, Finnlandi, 2.-4. febrúar.

Rannsóknasetur HÍ á Vestfjörðum

Við setrið störfuðu á árinu tveir sérfræðingar í fullu starfi, dr. Guðbjörg Ásta Ólafsdóttir líffræðingur, sem jafnframt er forstöðumaður setursins, og dr. Ragnar Edvardsson fornleifafræðingur. Helstu rannsóknarefni setursins tengjast náttúru og samfélagi strandsvæða með áherslu á Vestfirði. Eins og undanfarin ár hefur verið lögð áhersla á líf- og fornleifafræðilegar rannsóknir á sjávarnytjum, einkum hvalveiðum og fiskistofnum. Þá unnu háskólanemarnir Fan Liu, Camille Fraudet og Charles Chretiennot sumarstörf við setrið og fornleifafræðingurinn Zhuaitz Akizu.

Rannsóknaverkefni ársins voru flest framhaldsverkefni. Rannsóknastyrkir fengust m.a. úr Rannsóknasjóði Íslands, Rannís, fyrir verkefnið „*Allen die willen naa Island gaan*“ – Hvalveiðar og verslun Hollendinga á 17. og 18. öld, og úr Náttúruverndarsjóði Pálma Jónssonar fyrir verkefnið Hvaladrápin miklu. Verkefnið „*Allen die willen naa Island gaan*“ – Hvalveiðar og verslun Hollendinga á 17. og 18. öld miðar að því að skilja áhrif hvalveiða og verslunar Hollendinga á íslenskt samfélag á tímum einokunar. Meðal áfanga ársins 2016 var kortlagning á uppgrafarstöðum fyrir árið 2017 og uppgröftur á hvalveiðistöð í landi Eyja í Kaldrananeshreppi á Ströndum. Verkefnið *Hvaladrápin miklu* miðar að því að skilja hvalveiðar við Ísland á fyrri öldum og hugsanlega að því að meta áhrif veiðanna á hvalastofna. Meðal áfanga ársins var sýnataka neðansjávar á hvalveiðistöðvum við Ísafjarðardjúp. Áframhald varð á verkefninu *Söguleg samsetning þorskstofnsins* sem styrkt er af Rannsóknasjóði Íslands, Rannís, og miðar að því að skilja breytingar í þorskstofninum á sögulegum tíma með erfðafræðilegum og efnafræðilegum greiningum á þorskbeynum sem fengin eru með fornleifauppgrefti. Önnur rannsóknaverkefni ársins 2016 voru m.a. vistfræði þorskfiskseiða á uppeldisstöðvum, sem miðar að því að skilja þá vistfræðilegu þætti sem hafa áhrif á viðkomu og vöxt þors- og ufsaseiða, og fornleifarannsóknir á neðansjávarminjum sem miða að því að fá hugmynd um

fjöldu skipsflaka við Íslandsstrendur, ástand þeirra og rannsóknarmöguleika.

Tveir nemar vorðu meistararitgerðir sem unnar höfðu verið undir leiðsögn Guðbjargar Ástu og Ragnars: Alexandra Tyas með verkefnið *Managing Coastal Heritage in the Westfjords: Case Study of 19th Century Norwegian Whaling Stations* og Anja Nickel með verkefnið *Identifying the Vulnerability of Juvenile Atlantic Cod (*Gadus morhua*) and Saithe (*Pollachius virens*) to Climate Change*.

Greinar

Guðbjörg Ásta Ólafsdóttir og Kit Magellan, Interactions between boldness, foraging performance and behavioural plasticity across social contexts. *Behav Ecol Sociobiol* 2016 4;70(11):1879-1889. DOI: DOI: 10.1007/s00265-016-2193-0

Fyrirlestrar og erindi

Ragnar Edvardsson, Commercial whaling in Iceland 1600 – 1915, Association for Environmental Archaeology (AEA), Spring Conference 2016, University of the Highlands and Islands, 1.-2. apríl 2016. Kirkwall, Orkney.

Guðbjörg Ásta Ólafsdóttir, CodStory; multidisciplinary research on Atlantic cod, climate and historical fisheries in the North Atlantic Association for Environmental Archaeology (AEA), Spring Conference 2016, University of the Highlands and Islands, 1.-2. apríl 2016. Kirkwall, Orkney.

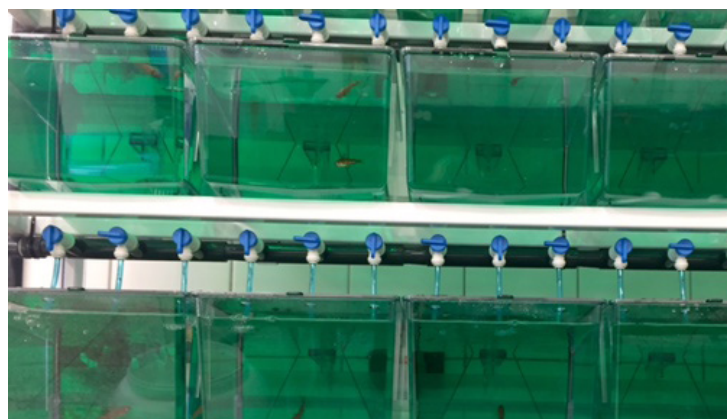
Guðbjörg Ásta Ólafsdóttir, The gap between zoo-archaeological data and evolutionary ecology: potential and pitfalls. Professional Zooarchaeology Group. April 2016, St. Magnus Centre, Kirkwall, Orkney

Ritgerðir

Alexandra Tyas, Managing Coastal Heritage in the Westfjords: Case Study of 19th Century Norwegian Whaling Stations. Meistaraprófsritgerð

Anja Nickel, Trophic vulnerability of 0-group Atlantic cod (*Gadus morhua*) and saithe (*Pollachius virens*): a case study investigating the juveniles' feeding pattern and identifying valuable nursery habitats in the Icelandic Westfjords. Meistaraprófsritgerð.

Hrafnhildur B. Sigurgeirsdóttir. Tíðni Pan I arfgerða hjá þorskseiðum við botntöku. BS ritgerð.

Rannsóknasetur HÍ á Ströndum – Þjóðfræðistofa

Rannsóknasetur HÍ á Ströndum var stofnað í september 2016. Rannsóknir í þjóðfræði verða í öndvegi hjá setrinu og sérstök áhersla á miðlun og hagnýtingu þjóðfræðilegrar þekkingar. Rannsóknasetrið var stofnað samkvæmt samningi Stofnunar rannsóknaseturs Háskóla Íslands og mennta- og menningarmálaráðuneytisins, og byggir á grunni fræðasetursins Þjóðfræðistofu á Hólmavík. Aðsetur rannsóknasetursins er í Þróunarsetrinu á Hólmavík. Jón Jónsson, þjóðfræðingur á Kirkjubóli á Ströndum, hóf störf sem verkefnisstjóri hjá setrinu 1. september, en áður gegndi hann starfi menningarfulltrúa Vestfjarða.

Á haustmánuðum var lagður grunnur að rannsóknar- og miðunarverkefnum í þjóðfræði sem unnið verður að næstu misseri. Eitt viðfangsefnið eru rannsóknir á þjóðtrú og í september stóð rannsóknasetrið fyrir vel sóttri þjóðtrúarkvöldvöku í samvinnu við Sauðfjarsetur á Ströndum undir yfirskriftinni *Leynardómar fjörunnar, þjóðtrú, ótti og óhugnaður*. Eins voru lögð drög að samstarfs- og miðunarverkefni um íslenskar þjóðtrúarverur og vætti. Annað viðfangsefni er samspil fræða, menningarstarfs og ferðaþjónustu og hefur verið lagður grunnur að verkefnum á því sviði, auk þess sem unnið er að rannsóknar- og samstarfsverkefnum tengdum ljósmyndasöfnum. Þá er útgáfuverkefni tengt förufólki fyrri alda fyrirhugað.

Áhersla hefur verið lögð á að byggja upp gott samstarf milli setursins og námsbrautar í þjóðfræði og safnafræði við Háskóla Íslands. Þjóðfræðinemar heimsóttu Strandir í október og fóru í álagabletta- og tröllaskoðunarferð undir leiðsögn Jóns Jónssonar verkefnastjóra. Rannsóknasetrið getur boðið upp á aðstoðu fyrir námsmenn sem vilja dvelja tímabundið á Hólmavík við nám og störf.

Rannsóknasetrið stóð fyrir súpufundum á Ströndum haustið 2016 um vísindi og fræði í samvinnu við Þróunarsetrið á Hólma-

vík og veitingastaði í héraðinu. Í árslok hafði stofnun þverfaglegs fræðafélags í héraðinu verið undirbúin, en ekki tókst að halda stofnfundinn fyrir áramót. Vísir að rannsóknasamfélagi hefur síðustu ár orðið til á Ströndum og þar býr fólk með menntun í ýmsum fræðigreinum. Þá lagði verkefnastjóri setursins sitt af mörkum með vinnuframlagi við uppsetningu sögusýningar sem ber yfirskriftina *Sumardvöl í sveit* en hún var opnuð á Sauðfjarsetri á Ströndum í nóvember. Esther Ösp Valdimarsdóttir, mannfræðingur á Hólmavík, og Dagrún Ósk Jónsdóttir þjóðfræðinemi eiga allan heiður af því framtaki, en sýningin er hluti af þverfaglegu rannsóknaverkefni stórs hóps fræðimanna er tengjast Háskóla Íslands, undir stjórn Jónínu Einarsdóttur mannfræðings.

Fyrirlestrar

Jón Jónsson: Ísbirnir éta ekki óléttar konur! Á þjóðtrúarkvöldvöku Sauðfjarseturs á Ströndum og Rannsóknaseturs HÍ á Ströndum: *Leynardómar fjörunnar, þjóðtrú, ótti og óhugnaður*, í Sævangi á Ströndum, 10. september.

Jón Jónsson: Rótað í framtíðinni – samspil safns og samfélags. Á málþinginu Söfn í sviftivindum samtímans í Farskóla safnanna í Reykjanesbæ, 16. september.

Rannsóknasetur HÍ á Norðurlandi vestra

Rannsóknasetur HÍ á Norðurlandi vestra er til húsa í gamla Kaupfélagshúsinu á Skagaströnd og var opnað í apríl 2010, en starfið hófst í október 2009. Í setrinu er Bókasafn Halldórs Bjarnasonar þar sem boðið er upp á vinnuáðstöðu sem meðal annars er nýtt í samvinnu við ljósmyndasafn sveitarfélagsins og Listamiðstöðina Nes.

Forstöðumaður setursins er dr.phil. Lára Magnúsardóttir. Lára var eini starfsmaður setursins í fullu starfi allt árið en Nanna Þorbjörg Lárusdóttir vann sem sumarstarfsmaður með forstöðumanni að rannsókn og samantekt um sagnfræðilegar heimildir varðandi saksókn andlegra sakamála.

Meginviðfangsefni setursins er sagnfræði og vinnur forstöðumaður að rannsóknum á heimildum sem varða brot á trúarlegum lögum þegar ekki var trúfrelsi í landinu, eða frá kristnitöku til 1874. Lögbrotin einkennast af því að enginn utanaðkomandi aðili bar skaða af þeim, aðeins sakamaðurinn sjálfur, og vörðugu þau allt frá ólöglegu mataræði til alvarlegra kynferðisbrota. Mál voru sótt af opinberu valdi og málsmeðferð einkenndist af því að þau mátti leysa með skriftum og aflausn, en þau gátu varðað bannfæringu eða útleð og síðar nauðungarvinnu, fangavist eða dauðarefsingu. Undirstaða nálgunarinnar er að rekja sögu „andlegra hluta“ og „andlegs valds“ sem andstæðu „veraldlegra hluta“ og „veraldlegs valds“. Þrjár bækur um efnið eru í undirbúningi: fjallar hin fyrsta um heimildirnar, önnur er um réttarsögu stóradóms en í hinni þriðju er rakin saga andlegra afbrota á stjórnskipunar- og réttarsögu landsins. Þá vann Lára að grein um stjórnskipunarsögu Íslands með tilliti til kirkjuvalds og dómsvalds yfir andlegum lögbrotum og hélt þrjá fyrirlestra um rannsóknarefni sitt, fyrir almenning og í fræðilegu samhengi.

Lára er meðleiðbeinandi tveggja doktorsnema, Jennifer McLellan, sem vinnur að rannsókn á birtingarmynd trúrækni almennings í íslenskum miðaldaheimildum, og Ryans Eric Johnson, en verkefni hans ber heitið *Miðaldakanokasetrin á Íslandi (1200-1400)*. Þá var hún meðleiðbeinandi Seans B. Lawing sem varði doktorsritgerð sína vorið 2016 við Íslensku- og menningardeild HÍ. Verkefni hans bar heitið *Disfigurement Plots in Old Icelandic Law and Literature* (Líkamleg afmyndun í íslenskri menningu á þjóðveldisöld).

Setrið á gott samstarf við sveitarfélagið Skagaströnd sem styrkir starfsemina með fjárframlagi. Sveitarfélagið starfrækir einnig ljósmyndasafn sveitarfélagsins í húsakynnum setursins sem er jafnframt að hluta til samnýtt með fjarnámsstofu.

Rannsóknasetrið átti á árinu þátt í að bjóða hinum þekktu bandaríska réttarsagnfræðingi William Ian Miller til Íslands ásamt Miðaldastofu, Hugvísindasviði og lagadeild Háskóla Íslands. Miller kenndi á fjölsóttu námskeiði sem haldið var við HÍ á vegum Miðaldastofu og hélt opinberan fyrirlestur. Á árinu kom einnig út „Skagaströnd Review“ eftir þýsk-franska listamanninn Andreu Weber, en það var styrkt af Uppbyggingarsjóði Norðurlands vestra árið 2015 og unnið í samvinnu við Rannsóknasetrið og Nes listamiðstöð.

Setrið hefur samning við Listamiðstöðina Nes á Skagaströnd um aðstöðu fyrir rithöfunda sem dvelja þar á vegum Ness. Árangur af samningnum er ágætur og í maí 2016 höfðu 29 listamenn haft vinnuáðstöðu í bókasafninu í samtals 44 mánuði. Jafngildir þetta því að setrið hafi lagt fram upphæð sem fer nærri því að jafngilda framlagi sveitarfélagsins til setursins.

Greinar

Lára Magnúsardóttir, “Iceland as a Western Country. How to classify Medieval Church Law in the vernacular” *Vergentis. Revista de Investigación de la Cátedra Internacional conjunta Inocencio III I-2015*, 255-628. <http://vergentis.ucam.edu/revistas/numero1/iceland-as-a-western-country.pdf>

Lára Magnúsardóttir, “Icelandic Church Law in the Vernacular 1275-1550” *Bulletin of Medieval Canon Law*, vol. 23 (2015). Ed. Peter Landau and Kenneth Pennington, The Catholic University of America Press for the Stephan Kuttner Institute of Medieval Canon Law, pp.127-143.

Fyrirlestrar

„Ekkja elur dreng, sögusagnir kvikna um faðerni: hvað þýða heimildirnar?“ Hádegisfyrirlestur Sagnfræðingafélagsins.

„Guðs lög og þeir hlutir sem má umbreyta...“ Fyrirlestur í rannsóknarverkefninu 2017.is sem stofnað var til í tilefni af 500 ára afmæli siðaskiptanna.

„Málaferli vegna ófeðraðs barns á 17. öld og heimildir um réttarfar.“ Fyrirlestur á vegum Sögufélagsins Húnavetnings.

Rannsóknasetur HÍ á Húsavík

Forstöðumaður Rannsóknaseturs Háskóla Íslands á Húsavík er dr. Marianne Helene Rasmussen. Auk hennar voru tveir starfsmenn í hlutastörfum við setrið allt árið. Lilja Berglind Rögnvaldsdóttir verkefnisstjóri vinnur að rannsókn á umfangi og áhrifum ferðapjónustu í byggðum landsins, og Huld Hafliðadóttir verkefnisstjóri er sameiginlegur starfsmaður með Hvalasafninu á Húsavík og annast sameiginleg verkefni stofnananna tveggja.

Rannsóknir forstöðumanns á árinu tengdust hljóði og hegðun hvala.

Atferlisrannsóknir á hegðun hnúfubaka í æti miða að því að kanna hvernig skiðishvalir finna bráð og hvort þeir beiti lyktarskyni við ætisleit. Verkefnið er unnið í samstarfi við franskt rannsóknarteymi og fjármagnað frá Frakklandi.

Unnið var áfram að rannsóknnum á hnísu í Skjálfanda í samstarfi við þýska vísindamanninn Jens Koblitz sem er sérfræðingur í hljóðupptökum neðansjár. Við rannsóknirnar er beitt 16-raða neðansjárupptökutæki sem skilar gögnum er nýttast við greiningu á staðsetningarferli hnísanna. Verkefnið var styrkt af Rannsóknarsjóði HÍ.

Norræna öndvegissetursverkefnið ARCPATH – Arctic Climate Predictions: Pathways to Resilient, Sustainable Societies hófst með fyrsta samstarfsfundinum í Nansen Centre í Bergen og öðrum verkefnisfundum í Danish Meteorological Institute (DMI) í október.

Í ARCPATH er stefnt að eftirfarandi niðurstöðum: að ná fram betri spám um loftslag heimskautasvæða með því að fækka óvissuþáttum sem rekja má til breytinga í hafinu, að öðlast innsýn í næmi heimskaotaloftslags gagnvart umhverfisbreytingum af mannavöldum, einnig að auka skilning á því hvernig loftslagsbreytingar orka á margvíslega félagslega þætti, allt frá þróun fiskveiðisamfélaga til nýtingar og neyslu sjávarspendýra í Norður-Atlantshafi. Í ARCPATH mætast náttúruvísindi og félagsvísindi í þverfaglegu verkefni sem mun tengja saman loftslagsspár og áhrif á mannlíf, með greiningu og mati á þeim tækifærum og áhættu sem tengjast loftslagi.

Lilja B. Rögnvaldsdóttir vinnur að rannsókninni Ferðapjónusta í byggðum landsins sem snýst í meginráttum um að kanna og bera saman ferðavenjur og neyslumynstur erlendra ferðamanna í sex bæjarfélögum á landinu: Seyðisfirði, Egilsstöðum, Húsavík, Mývatnssveit, Ísafirði og Stykkishólmi. Verkefnið byggir á spurningakönnunum sem lagðar voru fyrir erlenda gesti staðanna sumarið 2016. Rannsóknin er unnið í samstarfi við Rannsóknamiðstöð ferðamála, Rannsóknamiðstöð Háskólans á Akureyri og Þekkingarnet Þingeyinga.

Rannsóknasetrið starfar sem fyrr í nánu samstarfi við Hvalasafnið á Húsavík. Á árinu unnu stofnanirnar m.a. að greiningu ljósmynda sem nemendur, starfsmenn og sjálfbóðaliðar tóku í siglingum hvalaskoðunarbáta frá Húsavík og Reykjavík. Að venju lagði setrið til efni og veitti faglega ráðgjöf í starfi Hvalaskólans, sem er árlegt fræðsluverkefni Hvalasafnsins.

Rannsóknasetrið og Hvalasafnið héldu sameiginlega Hvalaráðstefnu þriðja árið í röð þar sem kynntar voru rannsóknir í Skjálfandafloa. Meðal þeirra sem fluttu erindi á ráðstefnunni voru vísindamenn sem taka þátt í ARCPATH-verkefninu, auk útskrifaðra nemenda Marianne. Um 70 manns sóttu ráðstefnuna.

Að venju var alþjóðlegt sumarnámskeið, Studying Marine Mammals in the Wild, haldið á Húsavík í samstarfi við Líf- og umhverfisvísindadeild Háskóla Íslands í júní. Námskeiðið sóttu 22 nemendur frá 11 þjóðlöndum. Marianne var meðleiðbeinandi fjögurra doktorsnema og þriggja meistaranema á árinu og aðstoðuðu doktorsnemarnir við kennslu á námskeiðinu.

- Bertulli, CG, Galatius, A, Kinze, CC, Rasmussen, MH, Keener, W and Webber, MA (2016a). Colour patterns in white-beaked dolphins (*Lagenorhynchus albirostris*) from Iceland. *Marine Mammal Science*. DOI: 10.1111/mms.12312.
- Bertulli, CG, Rasmussen, MH and Rosso, M (2016b). An Assessment of the Natural Marking Patterns used for Photo-Identification of Common Minke Whales and White-Beaked Dolphins in Icelandic Waters." *Journal of the Marine Biological Association of the United Kingdom*, 96, 807-819.
- Koblitz, J, Stiltz, P, Rasmussen, MH and Laidre, K (2016). Highly directional sonar beam of narwhals (*Monodon monoceros*) measured with a vertical 16 hydrophone array. *Plos one*: <http://dx.doi.org/10.1371/journal.pone.0162069>
- Rasmussen, MH, Atem, A and Miller, LA (2016). Behavioral Responses by Icelandic White-Beaked Dolphins (*Lagenorhynchus albirostris*) to Playback Sounds. *Aquatic Mammals* 42, 317-329.
- Rögnvaldsdóttir, L.B. (2016). Economic Impact of Tourism in Þingeyjarsýslur: Analysis at the sub-national level in Iceland. Akureyri: Rannsóknamiðstöð ferðamála.
- Rögnvaldsdóttir, L.B. (2016). Erlendir gestir á Húsavík sumarið 2015: Niðurstöður ferðavenjukönnunar. Akureyri: Rannsóknamiðstöð ferðamála.
- Rögnvaldsdóttir, L.B. (2016). Erlendir gestir á Höfn í Hornafirði sumarið 2015: Niðurstöður ferðavenjukönnunar. Akureyri: Rannsóknamiðstöð ferðamála.
- Rögnvaldsdóttir, L.B. (2016). Erlendir gestir á Siglufirði sumarið 2015: Niðurstöður ferðavenjukönnunar. Akureyri: Rannsóknamiðstöð ferðamála.
- Rögnvaldsdóttir, L.B. (2016). Erlendir gestir í Mývatnssveit sumarið 2015: Niðurstöður ferðavenjukönnunar. Akureyri: Rannsóknamiðstöð ferðamála.
- Rögnvaldsdóttir, L.B. (2016). Svæðisbundin áhrif ferðapjónustu. Í: Ingi Rúnar Eðvaldsson (ritstj.) Rannsóknir í félagsvísindum XVII, Viðskipta- og hagfræðideild. Félagsvísindastofnun Háskóla Íslands, Háskólaútgáfan.

Kynningar/ erindi

- Hafliðadóttir, Huld (2016). Connecting Coastal Communities – the importance of community involvement. Whale Congress, Húsavík, Iceland.
- Hafliðadóttir, Huld (2016). Connecting with the community as a northern Iceland fishing town transforms into the whale watching capital of northern Europe. The 4th International Conference on Marine Mammal Protected Areas, Puerto Vallarta, Mexíkó.
- Jacobsen, J. S., Jørgensen, M. S., Rasmussen, M. H., Olsen, M. T. and Iversen, M (2016). Detecting patterns in the Northeast Atlantic blue whales, *Balaenoptera musculus*, in Skjálfandi bay. Dansk havpattedyr Symposium, Copenhagen, Denmark.
- Koblitz, J, Stiltz, P, Steiner, L and Rasmussen, MH (2016). Echolocation parameters of toothed whales measured at sea. The fifth joint meeting between the Acoustical Society of America and the Japanese acoustical society, Honolulu, Hawaii, JASA 140, 4:3131.
- Kyhn, L, Tougaard, J, Teilmann, J, Madsen, P, Wilson, M, Wahlberg, M, Rasmussen, MH, Miller, L and Eriksen, N (2016). Akustisk antipredatoradfærd hos delfiner. Galathea 3 10 års jubilæum, Copenhagen, Denmark.
- Pekkarinen, Olive, Y and Rasmussen, MH (2016). Passive acoustic monitoring of Pygmy blue whales (*Balaenoptera*

musculus breviceuda) in Southern Sri Lanka. The fifth joint meeting between the Acoustical Society of America and the Japanese acoustical society JASA 140, 4:3019.

- Rasmussen, M, Wahlberg, M, Schack, HB, Bircher, N, Iversen M & Siebert U (2016). Big gear for big whales: Localising blue whales (*Balaenoptera musculus*) using a large hydrophone array. 4th International conference on the effect of noise on Aquatic life. Dublin, Ireland.
- Rasmussen, M, Wahlberg, M, Schack, HB, Bircher, N, Iversen M & Siebert U (2016). A large hydrophone array to localize vocalizing blue whales (*Balaenoptera musculus*) in Skjálfandi Bay, Iceland. ECS conference, Madeira.
- Rasmussen, MH, Wahlberg, M, Schack, HB, Bircher, N, Iversen M and Siebert U (2016). Big gear for a big whale: Localising vocalizing blue whales (*Balaenoptera musculus*) using a large hydrophone array. Whale Congress. Húsavík, Iceland.
- Rasmussen, MH, Koblitz, J and Stiltz, P (2016). Echolocation behavior of the Icelandic white-beaked (*Lagenorhynchus albirostris*) dolphins: Now and then. The fifth joint meeting between the Acoustical Society of America and the Japanese acoustical society JASA 140, 4:3130.
- Rasmussen, MH (2016). Photo-identification of whales and dolphins. Arctic circle conference, Reykjavík, Iceland.
- Rögnvaldsdóttir, LB (2016). Efnahagsleg áhrif ferðapjónustu í Þingeyjarsýslum. Þjóðarspejillinn XVII. Ráðstefna í félagsvísindum, Háskóla Íslands, 28. október 2016.
- Rögnvaldsdóttir, L.B. (2016). Economic Impact of Tourism in Þingeyjarsýslur. 5th conference of the International Polar Tourism Research Network (IPTRN) á vegum Rannsóknamiðstöðvar ferðamála. Raufarhöfn. 1. september 2016.
- Rögnvaldsdóttir, L.B. (2016). Hverju skilar ferðapjónustan? Hádegisfundur á vegum Rannsóknaseturs HÍ á Húsavík og Þekkingarnets Þingeyinga. Húsavík 11. maí 2016.
- Rögnvaldsdóttir, L.B. (2016). Ferðapjónusta í Þingeyjarsýslum. Ársfundur Húsavíkurstofu. Húsavík 7. apríl 2016.
- Rögnvaldsdóttir, L.B. (2016). Umfang og áhrif ferðamanna á Norðurlandi. Af gestum og heimamönnum: Málstofa um rannsóknir í ferðapjónustu á vegum Rannsóknamiðstöðvar ferðamála. Háskólinn á Akureyri. 3. mars 2016.

Rannsóknasetur HÍ á Hornafirði

Starfsemi á Austurlandi á vegum Stofnunar rannsóknasetra HÍ

Á Austurlandi starfar dr. Unnur Birna Karlsdóttir sagnfræðingur og sérfræðingur á sviði umhverfissögu við rannsóknir á vegum Stofnunar rannsóknasetra undir yfirskriftinni „Maður og náttúra“. Unnur Birna kom til starfa í apríl 2015 og var í fullu starfi allt árið 2016.

Rannsókn Unnar Birnu beinist að sambúð manna og hreindýra á Íslandi frá því dýrin voru fyrst flutt til Íslands á seinni hluta 18. aldar og fram til okkar daga. Vinnuheiti verkefnisins er *Saga hreindýra á Íslandi* og stefnt er að útgáfu bókar um efnið. Undirbúningur útgáfunnar er hafinn og á árinu fengust styrkir til hennar úr Uppbyggingarsjóði Austurlands og frá Vinum Vatnajökuls. Þá var unnið að tveimur fræðigreinum undir yfirskriftinni „Maður og náttúra“ sem eru ætlaðar til birtingar 2017.

Unnur Birna hélt fyrirlestra um rannsóknir sínar á Hugvísindapíngi í Háskóla Íslands í mars, á ársfundi Stofnunar rannsóknasetra Háskóla Íslands í apríl og á alþjóðlegri ráðstefnu um byggðarannsóknir á Akureyri í maí 2016.

Málstofa um málefni fornminja á Austurlandi var haldin 23. apríl á Egilsstöðum. Sérfræðingar á Austurlandi og frá Háskóla Íslands og Þjóðminjasafni héldu þar fyrirlestra og var málþingið mjög vel sótt. Málstofan fór fram í samvinnu við Söguslóðir Austurlands, áhugamannafélag um sögu Austurlands.

Undir lok ársins hófst vinna við verkefnið „Verndarsvæði í byggð“ sem unnið er fyrir Fljótsdalshérað og verður lokið árið 2017. Í verkefninu verður lagt mat á það hvort innan sveitarfélagsins sé að finna byggð sem ástæða er til að varðveita sérstaklega vegna svipmóts, menningarsögu eða listræns gildis í samræmi við lög um verndarsvæði í byggð.

Af öðrum störfum má nefna að Unnur Birna er í stjórn Samtaka kvenna í vísindum, í fagráði menningar og atvinnuþróunar Uppbyggingarsjóðs Austurlands, í starfshópi um Hagvísí Austurland, sí matshópi um sóknaráætlun og fulltrúi Félags safna og safnamanna um úthlutun Safnaverðlauna 2016.

Fyrirlestrar

„The rural East: Identity and Reputation.“ Fyrirlestur fluttur á „Nordic Ruralities. Crisis and resilience“ ráðstefnu um byggðarannsóknir; 4th Nordic Conference for Rural Research, sem haldin var á Akureyri 22.-24. maí 2016.

„Hreindýr og menn. Rannsókn á sögu hreindýra á Íslandi.“ Fyrirlestur fluttur á ársfundi Stofnunar rannsóknasetra Háskóla Íslands í Stykkishólmi 15. apríl 2016.

„Faðmvið og fjallablá. Um leiðangur á hreindýraslóðir í Kringilsárana 1939-1944.“ Fyrirlestur fluttur á Hugvísindapíngi í Háskóla Íslands á málstofunni Viðáttur og villidýr, 12. mars 2016

Fastir starfsmenn rannsóknasetursins voru dr. Þorvarður Árnason, forstöðumaður, og dr. Soffía Auður Birgisdóttir, sérfræðingur í menningarmálum. Um mitt ár 2016 var Arndís Lára Kolbrúnardóttir, viðskiptafræðingur, ráðin í nýtt verkefnatengt starf á sviði ferðamála. Með Þorvarði unnu enn fremur tveir aðstoðarmenn, David Ostman og Adam Hoffritz, að rannsóknum á landslagi og víðernum fyrir Rammaáætlun og Landsskipulagsstefnu. Fulbright-styrkþeginn Jerilyn M. Jackson, doktorsnemi við Oregon-háskóla, fékk vinnu-aðstöðu á setrinu haustið 2016 en hún stundar rannsóknir á viðhorfum íslensks almennings til hnattrænna loftslagsbreytinga og vinnur við þær fram á árið 2017.

Meginverkefni setursins eru rannsóknir á umhverfis- og menningarmálum, en það sinnir einnig margvíslegum hagnýtum verkefnum. Soffía Auður varði doktorsritgerð sína um Þórberg Þórðarson, *Ég skapa – þess vegna er ég. Sjálfsmyndir, sköpun og fagurfræði í skrifum Þórbergs Þórðarsonar*, í maí 2016. Hún birti enn fremur tímaritsgrein um rannsóknir sínar á þessu efni og gerði handrit að hljóðleiðsögn um Þórberg á íslensku og ensku fyrir fastasýningu Þórbergsseturs um skáldið. Soffía vann áfram að verkefninu *Hver var Guðrún Sveinbjarnardóttir?* sem er rannsókn á sviði kynjafræði. Þorvarður birti bókarkafla ásamt doktorsnema sínum, Jóhannesi T. Welling, um tilurð og þróun jöklaferðamennsku á Íslandi. Starf Þorvarðar á árinu laut einkum að áframhaldandi rannsóknum á landslagi og víðernum, og verkefnum á sviði ferðamála. Þar ber sérstaklega að nefna nýtt kort yfir óbyggð víðerni á miðhálandi Íslands sem Þorvarður og aðstoðarmenn hans hafa þróað fyrir Skipulagsstofnun. Vinna við SAINT-verkefnið (Slow Adventure in Northern Territories) sem miðar að rannsóknum, nýsköpun og markaðssetningu á „yndis-ævintýraferðum“ hélt áfram með auknum þunga eftir að Arndís Lára kom til starfa. Enn fremur var unnið að undirbúningi nýrrar rannsóknar um félagsleg þölmörk íbúa gagnvart ferðamönnum og ferðaþjónustu á Suðurlandi fyrir Samtök sunnlenskra sveitarfélaga. Þá hlaut Þorvarður styrk frá The Seed Box, sænsku átaki um uppbyggingu umhverfis-hugvísinda, fyrir samstarfsverkið „Bifrost Multimodal Action and Platform“ sem lýtur að listrænni og fræðilegri miðlun þekkingar um áhrif loftslagsbreytinga.

Þorvarður og Soffía Auður leiðbeindu nokkrum fjölda nemenda en enginn þeirra útskrifaðist á árinu. Þorvarður leiðbeindi tveimur doktorsnemum og fimm meistaranemum, en Soffía þremur nemendum í grunnnámi. Vettvangsnámskeiðið Management of Protected Areas var kennt tíunda árið í röð, í samstarfi við námsbraut í Umhverfis- og auðlindafræði við Háskóla Íslands. Rannsóknasetrið sá einnig um vettvangsnámskeið um kyngervi og loftslagsbreytingar fyrir Jafnréttisskóla Sameinuðu þjóðanna (UNU-GEST) og tók á móti þremur öðrum erlendum skólahópum.

Soffía Auður var varamaður í Háskólaráði. Þorvarður var meðlimur í faghópi 1 (náttúru- og menningarmínjar) í Rammaáætlun. Hann sat í stjórn þekkingarsetursins Nýheima og Nordic Network for Interdisciplinary Environmental Studies og í skólanefnd Framhaldsskólans í Austur-Skaftafellssýslu. Soffía Auður og Þorvarður voru bæði tilnefnd til Menningarverðlauna Hornafjarðar. Soffía hlaut verðlaunin (ásamt Bjarna F. Einarssyni fornleifafræðingi) fyrir fræðastörf sín og rannsóknir á Þórbergi Þórðarsyni.

Ritaskrá

Johannes Welling & Thorvardur Arnason. „External and Internal Challenges of Glacier Tourism Development in Iceland“. Í Richins, H. & Hull, J.S. (ritstj.) Mountain Tourism.

Experiences, Communities, Environments and Sustainable Futures. CABI, 2016, s. 186-195.

Soffía Auður Birgisdóttir. „Ég skapa – þess vegna er ég. Sjálfsmyndir, sköpun og fagurfræði í skrifum Þórbergs Þórðarsonar“. Doktorsritgerð, Hugvísindasvið Háskóla Íslands, 434 bls.

Soffía Auður Birgisdóttir. „Undarleg ósköp: Um pólitíska atlögu Þórbergs Þórðarsonar að Hannesi Péturssyni í kvæðaformi.“ Skírnir (vor) 2016: bls. 32-52.

Soffía Auður Birgisdóttir. „Kvenskörungur fyrr og nú“. Ritdómur um Bjargræði eftir Hermann Stefánsson og Heiða – Fjalladalabóndinn eftir Steinunni Sigurðardóttur. Vefur Hugvísindasviðs Háskóla Íslands, hugras.is

Soffía Auður Birgisdóttir. „Margfeldi merkingar.“ Ritdómur um Frelsi eftir Lindu Vilhjálmsdóttur. Tímarit Máls og menningar, 3. hefti 2016.

Fyrirlestrar

Soffía Auður Birgisdóttir. „Óþekkt í bókmenntum og lífi: Frá bókmenntagervum til kyngerva.“ Fyrirlestur haldinn á ráðstefnu ReykjavíkurAkademíunnar, Hugmyndir 21. aldarinnar (H-21), 17. september 2016.

Soffía Auður Birgisdóttir. „Hin skemmtilega dýrafræði Þórbergs Þórðarsonar.“ Fyrirlestur haldinn á Hugvísindapingi Háskóla Íslands, 13. mars 2016

Soffía Auður Birgisdóttir. „Að ná sambandi við djúp allífsins. Náttúruskynjun Þórbergs Þórðarsonar: Veraldarhafið og Öræfajökull.“

Soffía Auður Birgisdóttir. „Með stjörnur í augunum. Ástin, skáldskapurinn og stjörnuhiminninn í skrifum Þórbergs.“

Þorvarður Árnason. „Óbyggð víðerni – eða verndun hins villta í náttúru Íslands“. Hugvísindaping, Reykjavík, 11.-12. mars 2016.

Þorvarður Árnason (2016). „Landslag – þar sem maður og náttúra mætast“. Rannsóknadagur þekkingarsetursins Nýheima, Höfn, 4. maí 2016.

Þorvarður Árnason & Skúli Skúlason. „Evolvability and agency in rural communities: Insights from emerging eco-evo-devo theory.“ Nordic Ruralities – Crisis and Resilience, Akureyri, 22.-24. maí 2016.

Þorvarður Árnason. „Allífðin – hugleiðing um merkingu og tilgang“. Hugsun og veruleiki. Ráðstefna um heimspeki Páls Skúlasonar, Reykjavík, 27.-28. maí 2016.

Þorvarður Árnason. „Landslag – flokkun, afmörkun, upplifun og gildi“. Frændafundur 9, Reykjavík, 26.-28. ágúst 2016.

Þorvarður Árnason. „Askurinn og Bókin – rannsóknir, atvinna og byggðapróun“. Sveitarfélagið Hornafjörður – Starfa-
stefnumót, Höfn, 15. september 2016.

Þorvarður Árnason. „Wild thoughts – exploring the meaning(s) of wilderness among Icelandic outdoor recreationists“. Monitoring and Management of Visitors in Recreational and Protected Areas, Novi Sad, Serbíu, 26.-29. september 2016.

Þorvarður Árnason. „Himinhvolfið og undur þess: Norðurljósa-
veiðar fyrr og nú“. Stjórnuþing – 10 ára afmælishátíð Þórbergsseturs, Hala í Suðursveit, 8. október 2016.

Þorvarður Árnason, Johannes Welling & Arndís L. Kolbrúnardóttir (2016). „Vetrarferðamenn í Ríki Vatnajökuls – Gögn og rannsóknir“. Erindi á haustfundi Ríkis Vatnajökuls ehf., Hólmi á Mýrum, 10. október 2016.

Rannsóknasetur HÍ á Suðurlandi

Rannsóknasetur Háskóla Íslands á Suðurlandi hefur aðsetur í Fjöleheimum á Selfossi og í Gunnarsholti á Rangárvöllum. Setrið var stofnað 2009. Fastir starfsmenn eru tveir, Böðvar Þórisson verkefnastjóri og Tómas Grétar Gunnarsson forstöðumaður. Þá störfuðu þrjú nýdoktorar, þrjú doktorsnemar, meistaranemi og tveir sumarstarfsmenn við setrið á árinu 2016.

Við rannsóknasetur Háskóla Íslands á Suðurlandi eru stundaðar fjölbreyttar rannsóknir á landnotkun og vistkerfum. Meginstef í rannsóknunum er uppbygging þekkingar sem nýttist til að spá fyrir um áhrif fjölbreyttra gerða landnotkunar á líffræðilega fjölbreytni og vistkerfi. Slík þekking verður æ mikilvægari eftir því sem möguleikar á nýtingu lands verða fjölbreyttari og þrýstingur á notkun lands eykst. Við setrið eru einnig stundaðar rannsóknir á stofnstjórnun farfugla en Ísland er afar heppilegur vettvangur til slíkra rannsókna.

Auk þess að skipuleggja og stjórna tímabundnum verkefnum, einkum nýdiktora og framhaldsnema, þá eru einnig rekin langtíma-verkefni við setrið. Uppbygging langtímarannsókna á landvistkerfum hefur staðið yfir frá 2011 en markmið þeirra er að geta í framtíðinni skýrt betur drifkrafta landbreytinga og áhrif þeirra á landvistkerfi og lífsgæði manna. Fyrstu afurðir verkefnisins litu dagsins ljós í grein um áhrif veðurfars og eldgosa á lýðfræði mófugla sem birtist síðla árs 2016. Böðvar Þórisson hefur umsjón með langtíma-verkefnum, sér um gagnagrunna, úrvinnslu og skipuleggur útivinnu. Ýmis önnur smærri rannsóknaverkefni standa yfir bæði á vegum starfsmanna setursins og framhaldsnema, oft í samstarfi við aðra.

Rannsóknum á tengslum landbúnaðar og fuglalífs sem fjármagnaðar voru með öndvegisstyrk frá Rannís á árunum 2013-2016 er að mestu lokið og lokaúrvinnsla stendur yfir. Lilja Jóhannesdóttir doktorsnemi sem vann að verkefninu hélt áfram vinnu að doktorsritgerð sinni og gerir ráð fyrir að ljúka henni árið 2017. Stefnt er að því að taka niðurstöður rannsókna samant á aðgengilegan hátt sér niðurstöðurnar.

Aldís Erna Pálsdóttir doktorsnemi hóf störf á árinu en styrkir til verkefnisins fengust úr doktorssjóði HÍ og einnig úr Vísinda- og rannsóknasjóði Suðurlands. Verkefni hennar felst í að kanna áhrif sumarhúsabyggða og skógræktar á fuglastofna á láglandi en þessar gerðir landnotkunar færast mjög í aukana og hafa mögulega veruleg áhrif á getu Íslendinga til að standa við alþjóðlegar skuldbindingar sínar á sviði náttúruverndar. Camilo Carneiro frá Háskólanum

í Aveiro í Portúgal hélt áfram útivinnu vegna rannsókna á lýðfræði spóa sem hann hefur stundað í samvinnu við setrið undanfarin tvö ár. Þá hóf Sigurður Björn Alfreðsson meistaranám á árinu 2016 en hann mun rannsaka áhrif búfjarbeitar á mófuglastofna.

José Alves nýdoktor hefur starfað við setrið í allmörg ár en hann kemur að fjölbreyttum rannsóknum og leiðbeiningu framhaldsnema. Hann hefur einkum séð um langtímarannsóknir á jaðrankanastofninum síðustu ár. Veronica Mendez og Rebecca Laidlaw nýdoktorar stunda rannsóknir á stofnvistfræði tjalda og á afföllum hreiðra hjá íslenskum mófuglum. Tjaldar eru bæði farfuglar og staðfuglar og með rannsóknum á þeim er vonast til að hægt verði að skýra betur hvað ræður því að farflug hefur þróast hjá mörgum norrænum fuglum. Lýðfræði fuglastofna ræðst af stórum hluta af afkomu hreiðra. Munur af afkomu hreiðra milli tegunda og búsvæða er lítt þekktur hérlendis en bættur skilningur á þeim mynstrum auðveldar spádóma um áhrif landbreytinga á fuglastofna. Veronica vinnur einnig að verkefni sem felst í að reikna út mögulegt flatarmál ræktunarlands á Íslandi og hvernig möguleg aukning á ræktun skarast við hagsmuni náttúruverndar. Nýdoktorarnir eru fjármagnaðir af styrkjum frá Rannís og frá breska rannsóknaráðinu.

Starfsmenn setursins taka þátt í ýmsum verkefnum fyrir utan rannsóknir. Forstöðumaður situr í faghópi 1 fyrir rammaáætlun en þeirri vinnu lauk að mestu á árinu 2016. Forstöðumaður situr einnig í stjórnnum Vistfræðifélags Íslands, Alþjóðlega fuglafræðiráðsins (IOC) og í ritstjórnnum þriggja fagttímarita.

Samstarf við innlendar og erlendar stofnanir og vísindamenn gegnir afar mikilvægu hlutverki við vinnu og uppbyggingu setursins. Setrið hefur m.a. átt í mikilvægu samstarfi við Háskólafélag Suðurlands, Landgræðslu ríkisins, Landbúnaðarháskóla Íslands, Rannsóknasetur Háskóla Íslands í Stykkishólmi, Háskólana í East Anglia og Cambridge í Bretlandi, Háskólann í Aveiro í Portúgal og fleiri stofnanir. Fjölbreytt samstarf er mikilvægt og eykur bæði umsvif og skilvirkni þeirrar vinnu sem unnin er við setrið.

Ritverk

- Gunnarsson, T.G., Jóhannesdóttir, L., Alves, J.A. & Gill, J.A. 2016 (online). Effects of spring temperature and volcanic eruptions on wader productivity. Ibis, doi: 10.1111/ibi.12449.
- Gunnarsson, T.G. & G.A. Guðmundsson. 2016. Migration and non-breeding distribution of Icelandic Whimbrels *Numenius phaeopus islandicus* as revealed by ringing recoveries. Wader Study 123(1): 44-48.
- Alves, J.A., Gunnarsson, T.G. & Gill, J.A. 2016. Estudiando la ecología de las agujas colinegras de Islandia: expansión

poblacional, migración y guerra de sexos. *El Indiferente* 22, 155-167.

- Davidson, B., Gunnarsson, T.G., Halldorsson, G. and Sigurdsson, B.D. 2016. Avian abundance and communities in areas revegetated with exotic versus native plant species. *Icelandic Agricultural Sciences* 29, 21-37, doi: 10.16886/IAS.2016.03.
- Alves, J.A., Dias, M.P., Mendez, V., Katrínardóttir, B., & Gunnarsson, T.G. 2016. Very rapid long-distance sea crossing by a migratory bird. *Scientific Reports*, 6: 38154. doi:10.1038/srep38154.
- Bulla, M., Valcu, M., Alves, J.A., + 73 authors. 2016. Defying the 24th day: Unexpected diversity in socially synchronized rhythms of shorebirds. *Nature*, 540: 109-113.
- Lourenco, P.M., Alves, J.A., Reneerkens, J., Loonstra, J., Potts, P.M., Granadeiro, J.P. & Catry, T. 2016. Influence of age and sex on winter site fidelity of sanderlings *Calidris alba*. *PeerJ*, 4:e2517. doi:10.7717/peerj.2517.
- Shamoun-Baranes J., Farnsworth A., Aelterman, B., Alves, J.A., Azijn, K., Bernstein, G., Branco, S., Desmet, P., Dokter, A., Van Gasteren, H., Horton, Kelly, J.F., Leijnse, H., Sheldon, D., Winner, K., Van den Broeck, W., Van Doren, B., Kelling, S. & Van Den Meersche, J.K. 2016. Innovative visualizations shed light on nocturnal migration. *PLOS One*, 11(8): e0160106. doi:10.1371/journal.pone.0160106.
- Carneiro, C., Correia, E., Gonçalves, D., Brito, R., Luis, A. & Alves, J.A. 2016. Weather mediated impacts on the breeding output of an Afro-Palearctic migratory waterbird. *Avian Biology Research*, 9 (3): 167-173. DOI: 10.3184/175815516X14628114851451.
- Catry, T., Lourenço, P.M., Lopes, R.J., Bocher, P., Carneiro, C., Alves, J.A., Delaporte, P., Bearhop, S., Piersma, T. & Granadeiro, J.P. 2016. Use of stable isotope fingerprints to assign wintering origin and trace shorebird movements across the East Atlantic Flyway. *Basic and Applied Ecology*, 17: 177-187.

Fyrirlestrar

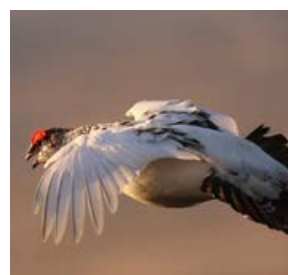
- Tómas Grétar Gunnarsson. Population scale drivers of individual variation and demography in migratory birds. *Nordic Society Oikos/Ráðstefna norrænu vistfræðifélaganna*. Turku, Finnlandi, janúar 2016. Inngangsfyrirlestur (plenary).
- Tómas Grétar Gunnarsson. Áhrif búsvæða á einstaklinga og lýðfræði stofna. *Hið íslenska náttúrufræðifélag*. Mars 2016.
- Alves, J.A. From winter to summer: pre-nuptial migration routes and breeding range expansion in a migratory shorebird. *Swiss Ornithological Institute – Vogelwarte, Sempach, Switzerland*, apríl 2016.
- Méndez, V., Alves, J.A., Þórisson, B., Gunnarsson, T.G., & Gill, J.A. "Do residents outperform migrants? Implications of migratory strategy for individual fitness" CEEC seminar, University of East Anglia, nóvember 2016.
- Méndez, V., Alves, J.A., Þórisson, B., Gunnarsson T.G. & Gill J.A. "Northern lights, hot springs and 13 Santas: are there other benefits for Oystercatchers *Haematopus ostralegus* wintering in Iceland? Wader Study Group Meeting, Trabolgan, Ireland, september 2016.
- Alves, J.A. Hot and warm: consequences of rising temperatures

for breeding and beyond. 16th Rebellion, Centre for Ecology, Evolution and Conservation, University of East Anglia, U.K., mars 2016.

- Shamoun-Baranes, J., Chapman, J., Alves, J.A., Desmet, P., Dokter, A., Gasteren, H., Leijnse, H., Verlinde, L. & Bauer, S. Utilizing existing earth observation networks to monitor and forecast aerial movements of animals for science and society. *British Ecological Society Annual Conference*, Liverpool, desember 2016.
- Alves, J.A., Mendez, V., Gill, J.A. & Gunnarsson, T.G. Survival of the fittest model: understanding variation on wader survival rates. *International Wader Study Group Conference*, Trabolgan, Ireland, september 2016.
- Mendez, V., Alves, J.A., Þórisson, B., Gunnarsson, T.G., & Gill, J.A. Northern lights, hot springs and 13 Santas: are there other benefits for overwintering oystercatchers in Iceland? *International Wader Study Group Conference*, Trabolgan, Ireland, september 2016.
- Carneiro, C., Gunnarsson, T.G. & Alves, J.A. Icelandic whimbrels in time and space: a look into population and individual flexibility. *International Wader Study Group Conference*, Trabolgan, Ireland, september 2016.
- Hüppop, O., Alves, J.A., Bauer, S., Chapman, J.W., Dokter, A., Liechi, F., Reynolds, D.R., Shamoun-Baranes, J. & Gasteren, H. Potentials of the "European Network for the Radar Surveillance of Animal Movement" (ENRAM) in population monitoring and bird conservation. *20th European Bird Census Council Conference: Bird Numbers 2016 'Birds in a changing world'*. Halle, Germany, september 2016.
- Jóhannesdóttir, L., Gill, J.A., Alves, J.A. & Gunnarsson, T.G. Land-use change in Iceland: conservation consequences. CEEC (The Centre for Ecology, Evolution and Conservation at the University of East Anglia). Norwich, UK, nóvember 2016.

Veggspjöld

- Jóhannesdóttir, L., Gunnarsson, T.G., Gill, J.A. & Alves, J.A. Is the farmer's dream a wader's nightmare? Future developments of agriculture in Iceland. *The Nordic OIKOS Conference*, Turku, Finland.
- Costa, J., Rocha, A., Alves, J.A., Diet of Bee-eater (*Merops apiastrer*) breeding along a latitudinal gradient in Portugal. *Vith Iberian Ornithological Congress*, Vila Real, Portugal, apríl 2016.
- Carneiro, C., Mendez, V., Dias, M.A., Gunnarsson, T.G. & Alves, J.A. Migration, delays and breeding success of Whimbrel (*Numenius phaeopus islandicus*). *Vith Iberian Ornithological Congress*, Vila Real, Portugal, apríl 2016.
- Araújo, P.M., Rocha, A., Viegas, I., Villegas, A., Jones, J.G., Ramos, J.A., Masero, J. & Alves, J.A. A new method to estimate lipid flux in Black-tailed godwits *Limosa limosa*. *Vith Iberian Ornithological Congress*, Vila Real, Portugal, apríl 2016.
- Jewel, M.A., va Gils, J.A., Meissner, W., Alves, J.A. & Piersma, T. Do shorter bills alter the foraging strategy of red knots (*Calidris canutus canutus*)? *MARES Conference*, Olhão, Portugal, February 2016.

Rannsóknasetur HÍ á Suðurnesjum

Forstöðumaður setursins er dr. Halldór Pálmar Halldórsson sjávarlíffræðingur. Hermann Dreki Guls starfaði við setrið í fullu starfi samhliða meistaranámi. Rannsóknasetrið deilir húsnæði í Sandgerði með Náttúrustofu Suðvesturlands og Þekkingarsetri Suðurnesja sem eru nánir samstarfsaðilar. Rannsóknir setursins tengjast einkum lífríki sjávar, með megináherslu á vistfræði og áhrif mengandi efna á sjávarlífverur. Undanfarin ár hafa rannsóknir á heilbrigði fugla jafnframt skipað stóran sess í starfsemi setursins.

Helstu verkefni ársins voru áframhaldandi rannsóknir á kröbbum þar sem lögð var áhersla á eiturefnavistfræði og þróun líffræðilegra mælikvarða í dýrunum í tengslum við mengun, s.s. ensimavirkni, DNA skemmdir, frumubreytingar og öndun. Þessir mælikvarðar eru liður í þróun mengunarmiðstöðvar þar sem áherslan er á eiturefnavistfræði á víðum grunni, og er styrkt af Uppbyggingarsjóði Suðurnesja. Rannsóknir á evrópska humrinum, með áherslu á mögulegt eldi hér á landi, héldu áfram ásamt rannsóknum á heilsu fugla þar sem markmiðið er að meta heilbrigði þeirra með líffræðilegum mælikvörðum í tengslum við fuglaflensu, mengun og líkamsástand fuglanna. Síðasttalda verkefnið er unnið í samvinnu við Gunnar Þór Hallgrímsson, dósent við Líf- og umhverfisvísindadeild HÍ, Náttúrustofu Suðvesturlands, Þekkingarsetur Suðurnesja og vísindamenn frá National Wildlife Health Center – US Geological Survey í Bandaríkjunum. Líkt og áður fóru fram veiðar og sýnatökur að vori og hausti og dvöldu tveir vísindamenn frá Bandaríkjunum í nokkrar vikur í Sandgerði í tengslum við verkefnið.

Haldið var áfram rannsóknum á lífríki fjara á Reykjanesi og verkefninu „Sjálfvirk greining áttusýna“ lauk á árinu en það var unnið í samstarfi með Þekkingarsetri Suðurnesja og Hafrannsóknastofnun (styrkt var af AVS sjóðnum). Setrið tók við umsjón á Gavia, sjálfvirkum kafbáti í eigu Háskóla Íslands, og hefur Hermann Dreki sérhæft sig í að nota hann og forrita. Á árinu var kafbáturinn notaður við rannsóknir á drauganetum og lífríki á botni í Breiðafirði í samstarfi með Vör á Ólafsvík og við athuganir á lífríki Þingvallavatns í samstarfi við Náttúrufræðistofu Kópavogs.

Setrið sá um kræklingavöktun og botnsýnatökur vegna mengunarrannsókna iðjuveranna á Grundartanga í Hvalfirði og tók einnig við umsjón kræklingasöfnunar á landsvísu vegna AMSUM mengun-
arvöktunar á lífríki hafsins við Ísland sem Umhverfisstofnun heldur utan um. Af öðrum verkefnum má nefna ferð Háskóla Íslands og Ferðafélags Íslands í kræklingafjöru í Hvalfirði, opið hús á Sandgerðisögum þar sem starfsemi setursins var kynnt fyrir heimamönnum,

prófdæmingu meistara verkefna og kennslu forstöðumanns í þremur námskeiðum í líffræði við HÍ en hann var jafnframt leiðbeinandi fimm meistaranema við setrið. Í nóvember tók forstöðumaður þátt í samnorræna SciRAP verkefninu í Stokkhólmi þar sem áreiðanleiki dýratilrauna í eiturefnavistfræði er metinn. Verkefnið, sem styrkt er af Norden, er liður í að samræma úrvinnslu og túlkun slíkra verkefna.

Í lok árs 2016 var keyptur 9 metra langur bátur í stað Sæmundar fróða sem sökk í Reykjavíkurbörn í óveðri í desember 2015. Setrið hefur umsjón með bátum og sér um rekstur hans. Báturinn mun nýtast afar vel við kennslu og ýmis rannsóknaverkefni setursins og má þar nefna áframhaldandi rannsóknir á kröbbum (m.a. í samstarfi með Hafrannsóknastofnun) þar sem líffræði, uppruni og útbreiðsla grjótkrabbans er rannsökuð.

Ritaskrá

Halldór Pálmar Halldórsson og Hermann Dreki Guls, desember 2016. Mengunarálag í vistkerfi sjávar utan við Grundartanga og Katanes í Hvalfirði vaktað með hjálp kræklinga – undirbúningur búra, meðhöndlun og ræktun kræklinga í búrum. Rannsóknasetur Háskóla Íslands á Suðurnesjum.

Halldór Pálmar Halldórsson og Hermann Dreki Guls, desember 2016. Mengunarálag í botnseti utan við Grundartanga í Hvalfirði – undirbúningur og sýnatökur með botngreip. Rannsóknasetur Háskóla Íslands á Suðurnesjum.

Óskar Sindri Gíslason, Halldór Pálmar Halldórsson, Sunna Björk Ragnarsdóttir, Sölvi Rúnar Vignisson og Hermann Dreki Guls, júní 2016. Rannsókn á lífríki Arfadalsvíkur vegna fyrirhugaðrar fráveitu HS Orku á affallsvökva úr Svartsengi. Skýrsla vegna úttekta á lífríki Arfadalsvíkur vestan Grindavíkur, unnin að beiðni HS Orku, 38 bls.

Martinez-Gomez, C., Robinson, C.D., Burgeot, T, Gubbins, M., Halldorsson, H.P., Albentosa, M., John P. Bignell, J.P., Hylland, K., Vethaak, A.D. 2016. Biomarkers of general stress in mussels as common indicators for marine biomonitoring programmes in Europe: The ICON experience. Marine Environmental Research 124: 70-80.

Fyrirlestrar og kynningar

Halldór Pálmar Halldórsson og Hermann Dreki Guls. Kynning á starfsemi og námsleiðum Háskóla Íslands og á starfi rannsóknasetra HÍ á landsbyggðinni. Arctic Circle í Hörpu 7.-9. október 2016.

Óskar Sindri Gíslason, Snæbjörn Pálsson, Jörundur Svavarsson,

Niall J. McKeown, Jónas P. Jónasson, Paul Shaw, Halldór P. Halldórsson. Introduction and fast spread of the Atlantic rock crab (*Cancer irroratus*) in Icelandic waters. Arctic Circle í Hörpu 7.-9. október 2016.

Halldór Pálmar Halldórsson, Hermann Dreki Guls, Óskar Sindri Gíslason, Sunna Björk Ragnarsdóttir, Sólvi Rúnar Vignisson. The University of Iceland's Research Centre in Sudurnes – Sandgerdi. Ítarleg kynning á starfsemi Rannsóknaseturs HÍ á Suðurnesjum fyrir norræna þingmannaráðið. Rannsóknasetur HÍ á Suðurnesjum, 28. janúar 2016.

Hermann Dreki Guls. Notkun krabbadyra við mengunarrannsóknir á norðurslóðum. Aðalfundur Þekkingarseturs Suðurnesja, Garðvegi 1, Sandgerði, 27. apríl 2016.

Hrónn Egilsdóttir. Súrnum sjávar við Ísland: Rannsóknir og staða þekkingar. Ársfundur rannsóknasetra HÍ, Hótel Stykkishólmi, 15. apríl 2016.

Halldór Pálmar Halldórsson, Hermann Dreki Guls. Kynning á starfsemi setursins á opnu húsi á setrinu á Sandgerðisdögum. Rannsóknasetur HÍ á Suðurnesjum, 27. ágúst 2016.

Veggspjöld

Tor Fredrik Holth, Anne Ribeiro, Audun Storset, Halldór Halldórsson, Ketil Hylland. Effects of environmentally realistic exposure to weathered North Sea oil on Atlantic cod (*Gadus morhua*) and turbot (*Scophthalmus maximus*). 6th Norwegian Environmental Toxicology Symposium (NETS2016) – Assessing and Solving Environmental Challenges in a Multiple Stressor World, Norwegian Institute for Water Research (NIVA) Oslo Science Park Gaustadalléen 21, 0349 Oslo, Norway. 25.-27. október 2016.

Prófrítgerðir

Ásta Maack 2016. Öndunarmælingar á bogkrabba (*Carcinus maenas*) í hafnarseti. BS-ritgerð við Líf- og umhverfisvísindadeild Háskóla Íslands. <http://skemman.is/item/view/1946/23628>

HÁSKÓLI ÍSLANDS
STOFNUN RANNSÓKNASETRA HÁSKÓLA ÍSLANDS

www.rannsoknasetur.hi.is

